

nepodařilo tento systém adaptovat pro barevný film.

Přímý pozitivní proces v technice kinematografického záznamu znamená další velké možnosti pro sociologický film. Umožňuje sociologovi okamžitou kontrolu vykonané práce, zjednodušuje výrobní proces filmového záznamu.

Literatura:

Rapromatic processing 2, 1965, New York Journal of JSMPT, 1965, 1, str. 1-6

J. G. Glenn: *Rapid developing system in cinefluorography*, New York 1964

Informace:

Státní technická knihovna, FL, inv. č. 119.385
Miroslav Malík

Registrační filmové kamery pro sociologický výzkum

Při pořizování filmových snímků, které vyhodnocujeme pro sociologický předvýzkum, jsou zapotřebí přístroje, jež můžeme dálkově ovládat, nebo které plní řadu funkcí automaticky, podle předem stanoveného programu. Takové přístroje můžeme používat současně jako fotoaparátu (při snímání jednotlivých snímků) nebo jako filmových kamer (při plynulém snímání). Tyto registrační přístroje tvoří speciální skupinu filmové profesionální techniky, která se nazývá „záznamové kamery“ (recording cameras).

Takovým přístrojem, který je současně fotoaparát a filmovou kamerou, a je používán zejména v Kanadě při pořizování pracovně psychologických filmových studií pro výzkum komunikací v hustě zalidněných městech a při komunikaci lidí ve veřejných budovách, je kamera typu MK (MK 7, MK 8), vyráběná Kanadským ústředím pro sociální výzkum (Canadian Committee for Social Research, Toronto). Jde o přístroj rozměru 22 x 18 x 34 cm, o váze 6 kg, automaticky ovládaný ve všech funkcích, používající kinematografický film 35 mm, s náplní kazet 300 m filmu, standardním formátem. Může exponovat buď jednotlivé snímky rychlostí 1/100 sec., nebo snímat plynule rychlostí 24 obr. za vteřinu. Zdroj z baterií používá proud o napětí 28 V, 1,8 A. Na kameře je též možno programovat snímky v delších intervalech (1-30 sec.) při použití speciálního adaptéru. Rovněž lze připojit dálkově ovládaný objektiv s proměnnou ohniskovou vzdáleností.

Filmovou kamerou, kterou používají s oblibou sociologové při svých studiích v Anglii, je *Vinten GS Camera*. Jde o lehkou, dálkově ovládanou filmovou kameru pro 16mm film, s ležatými kasetami pro 120 m filmu, s objektivem o proměnné ohniskové vzdálenosti a se speciálním stativem, jehož hlava dovoluje natáčení kamery všemi směry o 70°. Kamera je vybavena zařízením pro snímání jednotlivých snímků v libovolných intervalech na proudový impuls. Váha kamery (vlastního přístroje) je 3,4 kg, váha

celého kompletu s příslušenstvím a dálkovým ovládáním je 19 kg. Dále je kamera vybavena speciálním zařízením, tzv. „intervalometrem“, který může ovládat rychlost natáčení v širokých rozmezích. Údaj o změně frekvence kamery je kodován do okraje filmu a při použití podobného zařízení na filmovém projektoru je film promítán při každé rychlosti vždy v určitém přesném poměru k rychlosti snímání.

Je zajímavé, že si technickou úpravu těchto filmových kamer vynutila změna techniky snímání sociologických filmových studií. V obou zemích se stal běžným tzv. „časový rámec“ filmové studie (temporary frame), který je vlastně určitým časovým programem snímání. Během pořizování filmové studie si sociolog předem odhaduje klíčová místa svého pozorování a určité tzv. „hluché časy“. Pro klíčová místa pak nastaví program permanentního snímání filmovou kamerou, a to volitelnou frekvencí; pro hluchá místa nařídí intervalové snímání (tj. 1 snímek až za 5-10 vteřin). Změny frekvence jsou značeny buď v registračním poli snímku nebo ve volném poli mezi záběry a jsou signálem pro promítače nebo automatické zařízení na projektoru, aby změnil rychlost promítání podle zvoleného programu. Toto opatření ušetří podle odborné literatury až 60% filmového materiálu při pořizování filmových sociologických studií a dovolí film promítat pro vyhodnocovací práce bez stříhových úprav.

Literatura:

35mm GS Camera, int. publikace firmy W. Winten, London, 1964

Recording Cameras, int. publikace Canadian Committee for Social Research, Toronto, 1963

Miroslav Malík

Selectrovision – speciální vyhodnocovací zařízení pro sociologické filmové studie

Při prezentaci sociologických filmových studií, a zejména při jejich hromadném vyhodnocování, se nevyhneme určitým deformacím reálného času, ve kterém jsme určitý sociální jev snímali. Velmi často se stává, že jsme zachytili jev z několika stránek, jež se navzájem časově překrývají, jsou jen útržky širšího děje. Někdy naopak je třeba, abychom klíčový úsek probíhajícího děje prezentovali současně v několika prostředcích, s několika vztahy navzájem.

Tuto potíž řeší američtí sociologové zařízením, které nazývají *Selectrovision*. Vyvinul je v r. 1960 D. G. Weiss, vedoucí oddělení „public relations“ z newyorského institutu pro invalidy (Institute for the Crippled and Disabled) k potřebám skupinové terapie. Jde v zásadě o tvorbu a prezentaci sociologických filmových studií o duševně a tělesně postižených osobách, jež jsou předváděny simultánními obrazovými projekcemi a slouží jednak ke studiu duševních stavů takto postižených lidí, jednak k přímé terapii pomocí filmového obrazu.

Technické zařízení *Selectrovisionu* tvoří 6 projekčních stěn uspořádaných do segmentu. Pět projektorů promítá statické snímky časové studie, šestá projekční stěna je věnována kinetickému filmovému záznamu. Promítací přístroje (*selectrojectors*) mohou promítat libovolnou rychlostí klidové snímky podle fotooptického kódu na okraji filmového záznamu. Pro záznam je užíván 16 mm supersenzitivní film (citlivost přibližně 36 Din, snímání prováděno bez osvětlovacích těles i v interiérech), kódovací zařízení se obsluhuje u kamery tlačítky.

Sociologické filmové studie jsou zásadně předváděny *neupravené*, tj. bez stříhových úprav, v reálném nebo předem programovaném čase. Na stejném zařízení lze prezen-

tovat sociálně psychologické a sociometrické studie. Pro vyhodnocovací práce možno promítat studii v předem rozvržených částech (krocích), které můžeme pro účely vyhodnocení promítat opakovaně nebo s časovými deformacemi.

Segmentové uspořádání projekčních stěn je řešeno s ohledem na terapeutické užití sociologických studií. Diváci sedí v obdobném segmentu volných sedadel před projekčními stěnami, soustava promítacích ploch zabírá cca 64° pozorovacího úhlu.

Literatura:

Selectrovision – an application for public relations research. Amer. Psych. 12, 1963, str. 45-49.

Miroslav Malík